

Sygn. akt I ACa 1161/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Elżbieta Karpeta
Sędziowie :	SA Joanna Naczyńska (spr.) SO del. Tomasz Tatarczyk
Protokolant :	Barbara Białożyt

po rozpoznaniu w dniu 7 marca 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. K. (1) i J. K. (1)

przeciwko (...) Państwowym Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 11 sierpnia 2017 r., sygn. akt I C 317/16

1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) zasądza od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 50.000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 26 września 2014r.;

b) oddala powództwo w pozostałym zakresie;

c) nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Częstochowie 5.192 (pięć tysięcy sto dziewięćdziesiąt dwa) złote z tytułu części kosztów sądowych, od uiszczenia których powodowie byli zwolnieni i odstępuje od obciążenia powodów pozostałą częścią kosztów sądowych;

d) nie obciąża powodów kosztami procesu;

2) oddala apelację w pozostałym zakresie;

3) nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Elżbieta Karpeta	SSA Joanna Naczyńska
---------------------------	----------------------	----------------------

Sygn. akt I ACa 1161/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 sierpnia 2017r., wydanym po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy w Częstochowie zasądził od pozwanego (...) Państwowych Spółki Akcyjnej w W. na rzecz każdego z powodów J. K. (1) i A. K. (1) po 100.000zł z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną przez śmierć dzieci. Kwoty te zasądził z ustawowymi odsetkami od 26 września 2014r., a w pozostałej części powództwo oddalił, nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Częstochowie 10.383,64zł z tytułu kosztów sądowych, których uiszczenia powodowie nie mieli obowiązku, odstąpił od obciążenia powodów pozostałą częścią kosztów sądowych i zasądził od pozwanej na rzecz każdego z powodów po 1.655,67zł z tytułu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy podjął po ustaleniu, że 21 lipca 1998r. w miejscowości O. (gmina H.), na niestrzeżonym przejeździe kolejowym, doszło do wypadku, w którym śmierć poniosły dzieci powodów: 15letni B. K. (urodzony (...)) i 10letnia M. K. (urodzona (...)). W wypadku tym zginęła także niespokrewniona z powodami 12letnia Ż. P.. Do wypadku doszło, gdy B. K., kierujący motorowerem marki S., wioząc swoją siostrę M. i Ż. P. został potrącony przez nadjeżdżający pociąg. B. K. posiadał kartę motorowerową. Oznakowanie, jak i stan techniczny przejazdu kolejowego były nieprawidłowe. Trawa i zarośla porastające pas ziemi przylegający do torów kolejowych sięgały 1,2m wysokości oraz dochodziły do odległości 2 m od toru (prawidłowa odległość to 5m), co znacznie utrudniało widoczność użytkownikom drogi, którzy w celu sprawdzenia, czy nie nadjeżdża pociąg musieli się zatrzymać blisko szyny zewnętrznej toru. Pociągi przejeżdżały przez przejazd z szybkością 80 km/h. Warunki techniczne, panujące na przejeździe w dniu wypadku nie spełniały wymogów określonych w rozdziale 3 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z 26 lutego 1996r. (Dz.U. nr 33, poz. 144, cz. 98-105). Odpowiedzialnym za ten stan był toromistrz J. K. (2) zatrudniony w przedsiębiorstwie państwowym (...), Sekcji Drogowej (...), który nie zadbał o utrzymanie widoczności przejazdu, wskutek czego chwasty i gęste skupiska krzewów oraz drzew na tym przejeździe utrudniały widzialność pociągu z drogi, stwarzając zagrożenie dla bezpieczeństwa w ruchu lądowym, a w szczególności narażając użytkowników przejazdu na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Za te zaniedbania, wyczerpujące znamiona przestępstwa z art. 160§1 k.k. J. K. (2) został skazany prawomocnym wyrokiem karnym. Przedsiębiorstwo państwowe (...) przekształciło się w 2001r. w spółkę akcyjną Skarbu Państwa, ta zaś uległa restrukturyzacji. Pozwany został wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego 11 czerwca 2001r., a 22 sierpnia 2001r. został do tego rejestru wpisany podmiot (...) SA w W., którego przedmiotem działalności jest między innymi działalność usługowa wspomagająca transport lądowy, w tym prowadzenie ruchu kolejowego i administrowanie liniami kolejowymi, utrzymywanie linii kolejowych w stanie zapewniającym sprawny i bezpieczny przewóz osób i rzeczy, regularność i bezpieczeństwo ruchu kolejowego, ochronę przeciwpożarową, ochronę środowiska oraz mienia na obszarze kolejowym.

Sąd Okręgowy ustalił również, że w chwili wypadku powód miał 44 lata, a powódka 43 lata. Powodowie wraz z dziećmi tworzyli szczęśliwą, kochającą się i spędzającą z sobą dużo czasu rodzinę. Powód pracował jako ślusarz, a powódka jako woźna w szkole. Najstarsza córka powodów A. w dacie wypadku była dorosła i nie mieszkała już z rodzicami. B. K. ukończył szkołę podstawową z wyróżnieniem i miał rozpocząć naukę w technikum, chciał studiować na Politechnice w G. i pracować w branży motoryzacyjnej. M. K. ukończyła trzecią klasę szkoły podstawowej ze średnią ocen 5,0. Do wypadku doszło w pobliżu miejsca zamieszkania powodów, dzieci powodów wielokrotnie przechodziły i przejeżdżały przez feralny przejazd, przez niego wiodła droga do ich szkoły. Powódka nie była w stanie zająć się organizacją pogrzebu, wyręczyły ją w tym koleżanki i znajomi, w organizację pogrzebu włączył się też jej pracodawca. Po śmierci dzieci powodowie odczuwali ogromny smutek, niepokój i osamotnienie, nie mieli chęci do działania, występowała u nich płaczliwość, wielokrotnie chodzili na miejsce wypadku i analizowali potencjalny jego przebieg. Żadne z nich nie było w stanie pracować. Oboje podjęli ambulatoryjne leczenie psychiatryczne i u obojga powodów

zdiagnozowano zaburzenia adaptacyjne o typie depresyjno-lękowym, zaliczane do grupy zaburzeń nerwicowych związanych ze stresem. Powód leczyl się psychiatrycznie przez 3 miesiące, lecz na zwolnieniu lekarskim przebywał przez pół roku. Powódka przebywała na zwolnieniu lekarskim od 31 sierpnia 1998r., oprócz leczenia ambulatoryjnego trzykrotnie była hospitalizowana w Oddziale Psychiatrycznym: od 7 stycznia do 26 lutego 2004r., od 28 maja 2004 do 9 czerwca 2004r. i od 13 czerwca do 21 lipca 2011r. Powodowie nadal nie mogą pogodzić się ze śmiercią dzieci, kultywują pamięć o nich, często je wspominają, odwiedzają ich grób. Powódka nadal ma problemy ze snem, jest przygnębiona, zniechęcona, drażliwa i nerwowa. Zaburzenia psychiczne, będące skutkiem utraty dzieci wywołały u niej trwałą 15% uszczerbek na zdrowiu psychicznym. Ostatecznie obojgu powodom udało się wrócić do pracy, przez kilka lat pobierali zasiłek przedemerytalny, od lipca 2016r. oboje są na emeryturze, łączne ich dochody emerytalne wynoszą ok. 3.150zł. Córka A. utrzymuje z nimi okazjonalne kontakty, wychowuje dziecko, żyje własnym życiem.

W tych okolicznościach, Sąd Okręgowy oceniając żądanie zadośćuczynienia, wywodzone przez powodów z regulacji art. 415; 430; 435§1 i 448 w zw. z art. 24 §1 k.c., podkreślił, że legitymacja bierna pozwanego została w sprawie przesądzona wyrokiem Sądu Apelacyjnego, przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania oraz, że stosownie do art. 386§6 k.p.c., jest związany tym rozstrzygnięciem. Przypisując pozwanemu legitymację bierną Sąd Apelacyjny stwierdził, że jego następstwo prawne po przedsiębiorstwie państwowym (...) wynika z art. 2 ust. 2 ustawy z 8 września 2000r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) (tekst jedn. – Dz.U. z 2014r., poz. 1160; zwanej dalej u.k.r.p.p.p.) oraz, że konsekwencją tego następstwa prawnego było wstąpienie przez pozwanego we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem było przedsiębiorstwo państwowe (...), w tym przejęcie odpowiedzialności deliktowej za skutki zaniedbań toromistrza J. K. (2), które doprowadziły do wypadku kolejowego, w którym zginęły dzieci powodów. Sąd Apelacyjny stwierdził także, że pozwany nie wykazał, by doszło do dalszego przejścia tej odpowiedzialności przez (...) SA, w szczególności, że sukcesji takiej nie sposób wywieźć z regulacji art. 14 ust. 2 u.k.r.p.p.p., czy art.15 ust. 1 i 2 u.k.r.p.p.p., na mocy których (...) SA przejęła jedynie prawa i obowiązki pozwanego (...) SA w zakresie zarządzania liniami kolejowymi w rozumieniu ustawy z 28 marca 2003r. o transporcie kolejowym. Stwierdził, że przejęcie odpowiedzialności deliktowej nie wynika też z przywoływanej przez pozwanego uchwały nr 273 Zarządu (...) SA z 28 maja 2003r. stanowiącej, że spółki grupy (...) utworzone na podstawie art. 14 i 15 u.k.r.p.p.p. (m.in. (...) SA) przejmą od (...) SA do prowadzenia we własnym imieniu sprawy sądowe związane z działalnością jednostek organizacyjnych (...) SA, na bazie których zostały utworzone, w tym sprawy odszkodowawcze za szkody z tytułu wypadków i wydarzeń (katastrof i wypadków kolejowych), wszczęte po dacie podjęcia uchwał Walnego Zgromadzenia/Zgromadzenia Wspólników spółek, wynikających z tej uchwały oraz po dacie zakończenia postępowania likwidacyjnego właściwych jednostek organizacyjnych (§ 1 ust. 1 pkt 2 lit. c/ uchwały nr 273). Sąd Apelacyjny podkreślił, że podjęcie przywołanej uchwały nr 273 było jednostronną czynnością pozwanego, a dla przejścia odpowiedzialności, o której mowa w tej uchwale konieczne byłoby podjęcie przez Walne Zgromadzenie (...) SA uchwały przyjmującej do realizacji uchwał Zarządu pozwanej nr 273. Takowej zaś pozwany nie przedłożył. A gdyby nawet (...) SA uchwałę taką podjęła, to nie zwalniałaby ona pozwanego z odpowiedzialności, którą w tej sytuacji pozwany ponosiłaby jako zbywca przedsiębiorstwa na podstawie art. 55⁴k.c., stanowiącego, że nabywca przedsiębiorstwa jest odpowiedzialny solidarnie ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

Sąd Okręgowy podkreślił, że zgodnie z art. 11 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym wyroku skazującego toromistrza J. K. (2) wiążą Sąd w postępowaniu cywilnym co do faktu popełnienia przestępstwa. Uznał, że roszczenie powodów nie jest przedawnione, ponieważ szkoda wynikła z występku, a określony w art. 442¹§ k.c. termin przedawnienia, wynoszący 20 lat, w dacie wniesienia pozwu (tj. 30 czerwca 2014r.) jeszcze nie upłynął. Wyjaśnił, że podstawę odpowiedzialności sprawcy szkody - J. K. (2) stanowi art. 415 k.c., a podstawę prawną odpowiedzialności jego pracodawcy (i pozwanego jako następcy prawnego tego pracodawcy), odpowiadającego za zaniechania pracownika w wykonywaniu powierzonych mu czynności - art. 430 k.c., przy czym skoro istotnym elementem działania przedsiębiorstwa kolejowego jest cała infrastruktura, to w przypadku powiązania przyczyn zdarzenia z innymi elementami ruchu przedsiębiorstwa kolejowego niż ruch pociągu, jak to ma miejsce w rozpatrywanej sprawie, nie jest wyłączona też odpowiedzialność na zasadzie ryzyka uregulowana w art. 435§1 k.c. Sąd Okręgowy stwierdził, że w związku z tym, że delikt skutkujący śmiercią dzieci powodów miał miejsce przed 3 sierpnia

2008r., to podstawę prawną ich roszczeń o zadośćuczynienie stanowi art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., jako że przez zerwanie więzi z dziećmi zostało naruszone dobro osobiste powodów w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie. Kierując się celem zadośćuczynienia, jego funkcją kompensacyjną i rozmiarem wyrządzonej powodom krzywdy, w szczególności waząc na skalę doznanych przez powodów cierpień, silną więź emocjonalną jaka łączyła ich z dziećmi, a także biorąc pod uwagę, że dzieci dostarczały powodom wiele radości, nie sprawiały kłopotów wychowawczych, bardzo dobrze się uczyły i powodowie mogliby liczyć na wsparcie dzieci na starość Sąd Okręgowy uznał, że odpowiednim zadośćuczynieniem, rekompensującym powodom właściwie i w odczuwalny ekonomicznie sposób będzie zasądzenie na rzecz każdego z powodów po 100.000zł. Podkreślił, że z uwagi na znaczny upływ czasu od wypadku, miał możliwość oceny doznanej przez powodów krzywdy w dłuższej perspektywie, uwzględnił, że powodowie od wypadku wzajemnie się wspierają oraz utrzymują niezbyt częste, ale regularne kontakty z córką i doczekali się wnuczki. Kwoty z tytułu zadośćuczynienia Sąd Okręgowy zasądził - na podstawie art. 481§1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. - z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, tj. od 26 września 2014r. Koszty procesu, stosownie do art. 100 k.p.c. w zw. z art. 109§2 k.p.c. Sąd Okręgowy rozdzielił stosunkowo między stronami, zasądzając od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 1.655,67zł, przy przyjęciu, że powodowie utrzymali się ze swym roszczeniem w 2/3 i ponieśli koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem Okręgowym każdy dwukrotnie po 3.600zł i w postępowaniu apelacyjnym po 2.700zł, a zatem w stawkach minimalnych przewidzianych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013r., poz.490 ze zm.) oraz opłaty skarbowej po 17zł, łącznie 9.917zł i takie też koszty poniósł pozwany, z tą tylko różnicą, że poniesiona przez niego opłata skarbowa od pełnomocnictwa wyniosła 34zł, przy czym z racji współuczestnictwa formalnego powodów rozliczył jedynie koszty zastępstwa procesowego obu powodów do kwoty 9.934zł. Sumę kosztów zastępstwa procesowego obu stron Sąd Okręgowy wyliczył na 19.868zł (2x 9.934zł). Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Częstochowie 2/3 nieuiszczonych kosztów sądowych, tj.: 2/3 z 15.000zł z tytułu opłaty sądowej od pozwu i 2/3 z 575,46zł z tytułu kosztów opinii biegłych, a w oparciu o art. 113 ust. 4 przywołanej ustawy odstąpił od obciążenia powodów pozostałą częścią kosztów sądowych.

Apelację od wyroku wniósł pozwany, domagając się jego zmianę przez oddalenie powództwa w całości, a alternatywnie uchylenia wyroku w części uwzględniającej powództwo i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Wniósł także o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje. Apelację oparł o zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 14 ust. 1 i 2, art. 15 ust. 1 i 2 ustawy z 8 września 2000r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...), z których wynika, że pozwany nie jest legitymowany biernie do występowania w niniejszym postępowaniu, a w charakterze pozwanego winna występować (...) SA z siedzibą w W.. Wywodził, że kwestię legitymacji spółek utworzonych w procesie komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego (...) wyjaśnił Sąd Najwyższy w sprawie V CSK 632/13. Nadto podniósł zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- wybiórczą i dowolną ocenę dowodów,
- pominięcie wniosku pozwanego o przesłuchanie świadka - A. K. (2) (najstarszej córki powodów), która była oskarżycielem posiłkowym w postępowaniu karnym prowadzonym po wypadku.
- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią materiału dowodowego, w tym z treścią zapisu elektronicznego z rozprawy w dniu 1 sierpnia 2017r., która to sprzeczność miała istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, co znalazło wyraz w treści uzasadnienia zaskarżanego wyroku, w szczególności w wadliwym stwierdzeniu że „zarzut przyczynienia się pokrzywdzonych nie został podniesiony i zgłoszony jako zarzut merytoryczny w trakcie postępowania przez stronę pozwaną,
- pominięcie wszechstronnego rozważenia zeznań powodów przesłuchanych na rozprawach, z których wynika, że ich stan zdrowia nie jest tylko następstwem wypadku dzieci.

Zarzucał także Sądowi Okręgowemu błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na błędnym założeniu, że powodowie udowodnili swoje roszczenia co do wysokości oraz istotne uchybienia procesowe mające wpływ na wynik sprawy (art. 227 k.p.c.), a w szczególności nieprawidłowe rozważenie i nie uwzględnienie faktu przedawnienia roszczenia w stosunku do pozwanego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Odnosząc się w pierwszej kolejności do najdalej idącego zarzutu braku legitymacji biernej pozwanego, zauważyć trzeba, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny, tak jak i Sąd Okręgowy, stosownie do art. 386§6 k.p.c. jest związany stanowiskiem przyjętym w wyroku uchylającym i przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania. W szczególności dokonana wykładnią art. 2 ust. 2, art. 14 ust. 2 i art. 15 ust. 1 i 2 u.k.r.p.p.p. Z art. 2 ust. 2 u.k.r.p.p.p. wynika, że pozwany wstąpił we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem było przedsiębiorstwo państwowe (...), a zatem przejął także odpowiedzialność deliktową za skutki zaniedbań toromistrza J. K. (2), które doprowadziły do wypadku kolejowego, w którym zginęły dzieci powodów. Zaś z art. 14 ust. 2 u.k.r.p.p.p., czy art. 15 ust. 1 i 2 u.k.r.p.p.p. nie wynika, by doszło do dalszej sukcesji odpowiedzialności deliktowej, w tym by przeszła ona na (...) SA. Z przepisów tych wynika jedynie, że (...) SA przejęła prawa i obowiązki pozwanego (...) SA w zakresie zarządzania liniami kolejowymi w rozumieniu ustawy z 28 marca 2003r. o transporcie kolejowym. (...) SA w piśmie skierowanym do powódki zanegowała posiadanie legitymacji procesowej w sprawach o zapłatę wywodzonych z roszczeń deliktowych z wypadków kolejowych, które miały miejsce przed dniem wpisu tego podmiotu do rejestru sądowego (k.17). Gdyby, jak twierdzi pozwany wstąpienie przez (...) SA w stosunki cywilnoprawne powstałe przed dniem powołania pozwanej spółki nastąpiło z mocy samego prawa, podjęcie uchwały nr 273 z 28 maja 2003r. o przejęciu spraw sądowych byłoby zbędne. Na mocy tej uchwały spółki utworzone na podstawie art. 14 i 15 u.k.r.p.p.p. miały przejąć od (...) SA do prowadzenia we własnym imieniu sprawy sądowe związane z działalnością jednostek organizacyjnych (...) SA, na bazie których zostały utworzone, w tym sprawy odszkodowawcze wszczęte po dacie podjęcia uchwał Walnego Zgromadzenia albo Zgromadzenia Wspólników spółek. Pozwany nie wykazał, by Walne Zgromadzenie (...) SA przyjęło uchwałę nr 273 z 28 maja 2003r. do realizacji. Powoływane przez pozwanego w apelacji orzeczenie Sądu Najwyższego z 15 października 2014r. V CSK 632/13 nie dotyczy sukcesji (...) SA lecz P. Regionalnych, sp. z o.o. i już tylko z tej przyczyny pogląd w nim wyrażony nie jest wiążący, zwłaszcza w aspekcie możliwości przyjęcia przez Spółkę (...) uchwały pozwanego nr 273 z 28 maja 2003r. do realizacji

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia w sprawie były prawidłowe i znajdowały potwierdzenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Podejmując je, Sąd Okręgowy nie naruszył w żadnej mierze przepisów procesowych, w tym art. 233§1 k.p.c., jako że nie przekroczył zasad swobodnej oceny dowodów, ani też nie naruszył zasad logiki i doświadczenia życiowego. Ustalenia te nie zostały oparte wyłącznie na odczuciach powodów, ale Sąd poczynił je także w oparciu o opinie biegłych sądowych – psychiatry i neurologa. Nie wynika z nich, by obecny stan zdrowia powodów był wyłącznie wynikiem doznanej krzywdy. Biegli ustalili, które z doznań i schorzeń powodów pozostają w związku przyczynowym z tragiczną śmiercią dzieci. Zaś zgłoszony przez pozwanego na posiedzeniu, na której Sąd zamknął rozprawę wniosek dowodowy o ewentualne przesłuchanie w charakterze świadka córki powodów A. K. (2) w celu ustalenia jakie powodowie podejmowali kroki po śmierci dzieci i czy mieli możliwość wystąpienia z żądaniem zadośćuczynienia wcześniej po pierwsze był spóźniony, a jako że odnośnie do jego oddalenia pozwany nie zgłosił zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., tym samym utracił prawo do powoływania się na ten dowód w dalszym postępowaniu. Po wtóre - tak sformułowana teza dowodowa nie miała znaczenia dla oceny, czy roszczenie powodów nie jest przedawnione.

Podstawę odpowiedzialności pozwanego, tak jak to trafnie przyjął Sąd Okręgowy, można wywieść zarówno z regulacji art. 430 k.c., ponieważ pozwany wstąpił w obowiązki wynikające ze stosunków cywilnoprawnych poprzednika – przedsiębiorstwa państwowego (...), który odpowiadał za szkodę wyrządzoną przez służbowe zaniechanie pracownika tego przedsiębiorstwa, z winy tego pracownika przy wykonywaniu powierzonych mu obowiązków, jak i z regulacji art. 435 k.c., ponieważ pozwany wstąpił w obowiązki wynikające ze stosunków cywilnoprawnych przedsiębiorstwa państwowego (...) za szkody wyrządzone ruchem przedsiębiorstwa kolejowego, w tym wadliwym stanem urządzeń

infrastruktury kolejowej. Zaniedbania pracownika przedsiębiorstwa państwowego (...) zostały zakwalifikowane jako występki, za nie został on prawomocnie skazany. Zgodnie z art. 11 k.p.c. ustalenia wyroku karnego wiążą Sąd w postępowaniu cywilnym co do faktu popełnienia przestępstwa. Zatem pozwany błędnie wywodzi, że źródłem doznanej przez powodów krzywdy nie był występki, a w konsekwencji błędnie też twierdzi, że Sąd powinien, stosując art. 442¹§1 k.c. przyjąć, że roszczenia dochodzone pozwem uległy przedawnieniu z upływem 10letniego terminu. Wbrew wywiodom apelacji termin przedawnienia określony w art. 442¹§2 k.c. ma zastosowanie, gdy szkoda wynikła z występku, niezależnie od tego, czy poszkodowany skieruje swoje roszczenie do sprawcy występku, czy przeciwko innej osobie odpowiedzialnej za szkodę. Art. 442¹§2 k.c. obowiązuje od 10 sierpnia 2007r. i znajduje zastosowanie nie tylko do roszczeń z deliktów wyrządzonych po dniu jego wejściu w życie, ale także do roszczeń z deliktów wyrządzonych przed jego wejściem w życie, które w dniu 10 sierpnia 2007r. nie były przedawnione. Art. 442¹§2 k.c. uchylił art. 442§2 k.c., stanowiący, że jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dziesięciu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Skoro wypadek, w którym zginęły dzieci powodów miał miejsce 21 lipca 1998r., to w dniu 10 sierpnia 2007r. wynikające z niego roszczenie powodów nie było przedawnione, a w konsekwencji termin przedawnienia roszczeń powodów wydłużył się do 20 lat od dnia popełnienia przestępstwa, bez względu na to, kiedy powodowie dowiedzieli się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Zatem prowadzenie postępowania dowodowego w celu ustalenia, czy powodowie mieli wcześniej możliwość wystąpienia z roszczeniem o zadośćuczynienie nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Poddając kontroli instancyjnego prawidłowość zastosowania art. 448 k.c. w zw. z art. 24§1 k.c. Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności podkreśla, że życie ludzkie jest wartością bezcenną i żadna kwota nie jest w stanie zrekompensować straty osoby bliskiej oraz podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że celem zadośćuczynienia jest jedynie złagodzenie doznanych cierpień i wyrządzonej krzywdy oraz, że wysokość zadośćuczynienia musi być adekwatna w tym znaczeniu, że powinna uwzględniać - z jednej strony rozmiar doznanej przez poszkodowanego krzywdy, z drugiej zaś - powinna być utrzymana w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i stopie życiowej społeczności, zaś zindywidualizowana ocena tych kryteriów pozostawiona jest uznaniu sędziowskiemu. W orzecznictwie sądowym podkreślano wielokrotnie, że skorygowanie w toku kontroli instancyjnej przez Sąd drugiej instancji wysokości zasądzonej kwoty zadośćuczynienia możliwe jest jedynie wówczas, gdy stwierdza się oczywiste naruszenie przez Sąd pierwszej instancji ogólnych zasad (kryteriów) ustalania wysokości zadośćuczynienia (wyrok SN z 30 października 2003 r., IV CK 151/02, Lex Polonica nr 1630441 oraz wyrok SN z 7 listopada 2003 r., V CK 110/03, niepublikowany). Takich zaś naruszeń Sąd Apelacyjny w sprawie nie stwierdził. Przeciwnie, Sąd Apelacyjny w pełni podzielił konkluzję, że kwota 100.000zł jest w odniesieniu do każdego z powodów odpowiednim zadośćuczynieniem w rozumieniu art. 448 k.c. Ustalając ją Sąd Okręgowy rozważył wszystkie istotne czynniki wpływające na rozmiar wyrządzonej powodom krzywdy, w szczególności miał na uwadze: to, że powodowie utracili jednocześnie dwoje dzieci, wiek powodów i wiek dzieci w chwili śmierci oraz stopień wzajemnej bliskości powodów i zmarłych dzieci, którego w żaden sposób nie dewaluują relacje powodów z najstarszą córką i wnuczką. Trafnie też Sąd Okręgowy uwzględnił stopień nasilenia cierpień, jakich powodowie doznali w wyniku utraty dzieci, w tym długotrwałość okresu żałoby i stopień nasilenia tej żałoby przejawiający się w zaburzeniach adaptacyjnych o cechach depresyjnych oraz przebieg leczenia psychiatrycznego każdego z powodów. Powodowie utracili osoby, na których pomoc i wsparcie mogliby liczyć w przyszłości. Niewątpliwie doznali dotkliwej, bolesnej i nieodwracalnej krzywdy. Śmierć dzieci zaburzyła w sposób istotny i trwałe normalną codzienną bieżącą i przyszłą egzystencję obojga powodów. Obecny stan zdrowia powodów niewątpliwie jest wypadkową wielu czynników, niemniej przez śmierć dzieci doznali krzywdy, której rozmiar uzasadniał przyznanie każdemu z nich zadośćuczynienia w kwocie 100.000zł i nie można przyjąć, że tak ustalone zadośćuczynienie było wygórowane.

Trafnie jednakże apelujący zarzucił, że Sąd Okręgowy, wbrew wnioskowi pozwanego zawartym w piśmie z 27 października 2016r. (k.267) i zwerbalizowanym na rozprawie 1 sierpnia 2017r. bezzasadnie pominął kwestię przyczynienia się dzieci powodów, w szczególności B. K. do wypadku, czym naruszył dyspozycję art. 362 k.c. Bezsprzecznie B. K. naruszył przepisy drogowe wioząc na motorowerze S. dwie pasażerki, co ograniczało go w

manewrowaniu pojazdem. Nadto nie zachował należytej, szczególnej ostrożności na niestrzeżonym przejeździe kolejowym, ponieważ podjechał zbyt blisko torów, mimo że znał dobrze warunki panujące na przejeździe, bo często z niego korzystał. Okoliczności te, w ocenie Sądu Apelacyjnego, w równym stopniu co zaniedbania toromistrza przyczyniły się do wypadku.

Konstatacje te legły u podstaw zmiany zaskarżonego wyroku w oparciu o art. 386 k.p.c. i obniżenia zasądzonych przez Sąd Okręgowy z tytułu zadośćuczynienia o 50%, tj. do kwot po 50.000zł. Konsekwencją tej zmiany była także zmiana rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Ostatecznie każdy z powodów utrzymał się ze swym roszczeniem w 1/3. Jako, że określenie wysokości należnego powodom zadośćuczynienia i stopnia przyczyniania się dzieci powodów do wypadku zależało od uznania Sądu, wążąc na charakter sprawy i sytuację materialną powodów, która stała się też podstawą zwolnienia ich od kosztów sądowych, Sąd Apelacyjny, stosując art. 102 k.p.c. nie obciążył powodów kosztami procesu. Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nakazał pobrać od pozwanego 1/3 kosztów sądowych, od uiszczenia których powodowie byli zwolnieni, a zatem w takim stosunku w jakim pozwany przegrał proces (5% od 50.000zł x 2), czyli 5.000zł i 1/3 z sumy 575,46zł kosztów opinii biegłych, tj. 192zł, łącznie 5.192zł. Kierując się dyspozycją art. 113 ust. 4 przywołanej ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych odstąpił od obciążania powodów pozostałą częścią kosztów sądowych. W dalej idącym zakresie apelację oddalił - w oparciu o art. 385 k.p.c. - jako bezzasadną. O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnął kierując się tymi samymi przesłankami co przy rozstrzygnięciu o kosztach procesu, zastosował art. 102 k.p.c. i z uwagi na uznaniowość i charakter roszczenia o zadośćuczynienie oraz sytuację materialną powodów nie obciążył ich także kosztami postępowania apelacyjnego.

SSO Tomasz Tatarczyk SSA Elżbieta Karpeta SSA Joanna Naczyńska